

Samenvatting levensloop Prof.dr.ir. Cor Koeman (1918-2006)

Na het eindexamen HB5 B in de maand juli van het jaar 1937, werd mij geadviseerd om een brief te schrijven aan professor Schermerhorn te Delft, die o.a. adviseur van de Meetkundige Dienst van de Rijkswaterstaat was. Ik werd aangenomen en opgeleid door Velzeboer te Hoorn (wij woonde toen in Wijdenes in Noord Holland) en werd benoemd tot adspirant-landmeetkundig ambtenaar, ingaande 15 januari 1938, waar J.G. Frotuin mijn hoogste chef werd. (De meting van Rijksweg 7 –Amsterdam – Afsluitdijk) in de jaren 1927/1928 is de leerschool geweest voor de latere samenwerking van de Meetkundige Dienst). Ik werd ingedeeld als “stiftartiest” bij een ploeg uit de nachtdienst die in een verduisterd vertrek aan een stereoplanigraaf werkte. Uit tests met de radiaal-triangulator bleek dat mijn gezichtsvermogen onvoldoende was om stereoscopisch te kunnen zien; dus géén carrière in de fotogrammetrie, maar tekenaar op de tekenkamer op de zolder van het Geodesiegebouw.

In september 1938 liet ik me aan de TH inschrijven voor het volgen van Schermerhorn's college Landmeten en Waterpassen en van de praktische oefeningen daarbij. Gedurende de jaren 1940, 1941 en 1942 heb ik naast mijn werk als tekenaar de studie voor Civiel Landmeter gedaan, tot en met het P2-examen in 1943. Tot de opleiding behoorde een verplichte stage van vier weken op een hypotheekkantoor. Daarvoor offerde ik in de zomer van 1941 mijn vakantie op door als standplaats Hoorn aan te vragen. Ondanks de moeilijke omstandigheden van de oorlog bleven mijn verbindingen met de TH bestaan, o.a. door het tekenwerk dat ik in 1944 buiten de diensttijd voor de hoogleraar Roelofs deed, voor zijn leerboek "Astronomy applied to landsurveying". Naast de geodetische astronomie heeft ook de geschiedenis van de kartografie zich in het voorjaar van 1944 voor het eerst aan mij geopenbaard: tijdens de verhuizing van instrumenten en bibliotheek hield ik zeventiende eeuwse atlanten en kaarten, oude leerboeken van Morgenster, facsimile-uitgaven van de brieven van Columbus, enz. enz. in mijn handen (alles afkomstig uit Wageningen en zoals ik later vernam, tussen 1918 en 1924 door Van Riel aangekocht, toen Dr. F.C. Wieder bibliothecaris in Wageningen was).

Na de oorlog ontstond bij de afdeling Geodesie een gebrek aan docenten: Schermerhorn in de politiek, Van der Meulen weggezuiverd, Van Mill terug naar Indonesië. In september vroeg Roelofs of ik assistent wilde worden wat per 1 oktober 1945 werd verwezenlijkt. Ook werd ik een repetitor van voornamelijk civielen (Civiel Ingenieurs) voor het vak Waarnemingsrekening (toen nog foutentheorie genoemd) en incidenteel ook voor het vak Landmeten. Mijn assistentschap bezorgde me de ideale "ambiance" voor de verdere studie. Op 27 maart 1946 heb ik het diploma Civiel-Landmeter gekregen en kort daarna een vaste aanstelling. In het voorjaar van 1948 kreeg mijn assistentschap een nieuwe inhoud door de practica geodetische astronomie.

Ook aan het verenigingsleven heb ik vanaf 1947 een gedeelte van mijn tijd gegeven; traditie bepaalt dat het jongst toegetreden lid de zwaarste bestuursfunctie krijgt toegeschoven en dus werd ik secretaris van de Vereniging van Civiel-Landmeters.

Bij Baarda's onderzoek ten dienste van de nieuwe "Handleiding voor de technische werkzaamheden van het Kadaster" heb ik trouw geassisteerd, hoewel mijn eigen onderzoek op het terrein van de historische kartografie mij meer aan het hart lag. In december 1948 mocht ik, in plaats van professor Tienstra een college kartografie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht geven.

In het gebouw van de Westvest bouwde men het productiebedrijf van de Topografische Dienst weer op en werd het ondergedoken kaartenarchief uit de schuilplaats in de duinen weer op orde gebracht. Omdat in 1949 het archief met de 18e en 19e eeuwse kaarten nog geen afgesloten bewaarplaats had, ontdekte ik bij mijn bezoeken aan de Topografische Dienst hoogst interessant materiaal, dat tot nadere studie aanleiding gaf. Dank zij die niet geordende massa's kaarten kreeg ik een collectie manuscriptkaarten van Zuid-Afrika onder ogen, die in de daarop volgende vijf jaren mijn voornaamste object van onderzoek zou vormen. Aan de historicus Prof.Dr. P.J. van Winter, die mijn studie van de geschiedenis van de vestiging van de Nederlanders aan de Kaap de Goede Hoop begeleid heeft, dank ik de opdracht tot het schrijven van een boek over de karteringsgeschiedenis van de Kaapkolonie. Ten behoeve van mijn onderzoek naar de karteringsgeschiedenis van Zuid-Afrika diende ik op zijn minst de Nederlandse kaartenverzamelingen in bibliotheken te kennen.

In september '56 vroeg Schermerhorn of ik een college Cartography van twee uur per week kwam

Geven, maar pas bij het aantreden van professor F.J. Ormeling als docent Cartography in 1970 en de inrichting van het ITC in Enschede werd er een compleet kartografisch laboratorium gesticht. Eind 1957 verhuisde ik naar de Rijksuniversiteit Utrecht waar in de loop der jaren zijn die faciliteiten ook werden gevestigd (bij het afscheidscollege van Vening Meinesz in Delft in de kleine Aula aan de Oude Delft op donderdagmiddag 9 mei 1957 was de complete staf en enkele studenten waren aanwezig. Tijdens de receptie haalde Vening Meinesz een envelop uit de binnenzak van z'n jacket die hij aan mij overhandigde. Ze bevatte een brief van Professor Dr. Jacoba B.L. Hol, directeur van het Geografisch Instituut te Utrecht waarin het besluit van de faculteit van Wis- en Natuurkunde vervat was mij als opvolger van Vening Meinesz te vragen voor de colleges kartografie uiteraard. De brede basis die aan het kartografieonderwijs in Utrecht gegeven zou worden, bestond uit drie onderdelen: de algemene kartografie, de landmeetkunde en luchtfotogrammetrie, de historische kartografie. Dat kon alles blijkbaar door één docent gedaan worden, inclusief practica en onderzoek. Mijn promotie, drie jaar na mijn vertrek uit Delft was op dat moment slechts één uit vele activiteiten waarbij ik alleen of in groepsverband betrokken was. In 1964 heb ik een studiereis naar de VS gemaakt en nadenkende over de hoogtepunten in mijn academische loopbaan, blijkt de periode 1966-1970 een cumulatie van hoogtepunten te omvatten met allereerst de ontwikkeling van de Atlantes Neerlandici en daarnaast de bijdrage aan de ontwikkeling van de GBKN in Nederland en ook de facsimile-uitgave van oude atlanten en - kaarten In de jaren 1960-1980.

Tot de veel tijd vragende organisatorische zaken behoorde het secretariaat van de op 13 september 1958 opgerichte Vereniging voor Kartografie, die toen nog Kartografische Sectie van het KNAG heette en de deelname aan de op 9 en 10 juni 1959 te Bern opgerichte Internationale Kartografische Vereniging.